

SAMHÄLLE UTRIKES

Vem är Zohran Mamdani?

Zohran Mamdani sopade banan med tio konkurrenter i premiärvalet.

Foto: Getty Images

Mycket pekar på att New Yorks borgmästare blir en populistisk extremist. På agendan står att avskaffa kapitalismen – i kapitalismens huvudstad.

HANS BERGSTRÖM

Docent i statsvetenskap och fd chefredaktör för Dagens Nyheter.

14 OKTOBER 2025

framgångsrika poliskår? Svaret är ”ja”. Zohran Mamdani leder stort i alla opinionsmätningar inför valet av borgmästare i New York den 4 november. Han är Demokratiska partiets officiella kandidat, efter ett primärval där han sopade banan med tio konkurrenter. I New York finns sex gånger så många registrerade Demokrater bland väljarna som Republikaner.

Mamdanis segertåg är märkligt på flera sätt. En aspekt är att han saknar personliga meriter för ett uppdrag som hör till de tuffaste i nationen – att leda en ytterligt komplex stad med 8,5 miljoner invånare, USA:s största. Storstadsområdet New York, med staden i centrum, rymmer nära 20 miljoner invånare.

Mamdani har ingen som helst exekutiv erfarenhet. Han valdes in i delstatsförsamlingen för New York 2020. Med bakgrund från uppväxt i Afrika tog han en grundexamen i Africana studies. Han har dubbelt medborgarskap Uganda/USA. Han är 34 år i oktober, har gjort en viss karriär som hiphopartist. Han arbetade också en tid som konsult för familjer som hotades av vräkning. Och han deltog från 2015 och framåt som volontär i politiska kampanjer för vänsterpolitiker. Det är i stort sett allt.

Ingen borgmästarkandidat i New York har veterligen haft mindre av relevant bakgrund för att klara detta mycket svåra uppdrag. För att lyckas som borgmästare i New York behöver man ha något av den exekutiva erfarenheten och kraften hos en Michael Bloomberg, borgmästare i New York 2002–2013 och som i Rudy Giulianis efterföljd gjorde New York till en av de tryggaste och mest välskötta städerna i USA.

Den andra aspekten av Mamdani är att han har en politisk utsikt som är utanför ”mainstream”. När man ska beskriva vad Mamdani står för politiskt, får man ta det i tre skikt:

Han är populist.

Mamdani vill i kampanjen helst inte tala om annat än det första skiktet. Hans huvudbudskap i primärvalet, och även nu i det stora valet, handlar om "affordability". New York har blivit alldeles för dyrt för vanligt folk – säger han. Maten är dyr, hyrorna

AXESS

Mamdanis konkreta program går ut på att göra det mesta gratis eller billigt. Ingen avgift ska tas ut av den som åker buss. Hyrorna ska frysas, inga höjningar tillåtas i den stora del av hyrlägenheter i New York City som redan har hyresreglering. Staden ska bygga 200 000 nya lägenheter för låginkomsttagare. Den ska också stå för billig eller gratis barnomsorg. Staden ska själv driva fem livsmedelsaffärer, en i varje stadsdel, med låga matpriser i kraft av att de inte belastas med hyreskostnader.

Detta är populisterna Mamdani, med ett frestande budskap för den som tror att det finns något sådant som "free lunches".

I nästa skikt finner vi den "progressiva" politikern, tillsammans med vänsterpolitiker som Bernie Sanders och Alexandria Ocasio-Cortez (AOC), vilka också stöder honom. Denne Mamdani vill drastiskt höja skatterna för företag och "de rika". USA har en federal bolagsskatt på samma nivå som Sverige. Därtill har delstaten New York en ytterligare bolagsskatt på 7,25 procent, som Mamdani vill höja till 11,5 procent.

Hur kan någon med denna bakgrund – ingen exekutiv erfarenhet och med en extremistisk politisk hållning – ha en chans att vinna ett borgmästarval i New York?

Han vill också höja den lokala inkomstskatten i staden för dem som tjänar mer än en miljon dollar om året. Man bör då vara medveten om att New York redan genomgår en massflykt av huvudkontor och entreprenörer till framförallt Florida, till stor del på grund av höga skatter. Detta underminerar skattebasen och dynamiken i stadens ekonomi.

Mamdani vill införa en minimilön om 30 dollar i timmen, cirka 300 kronor, dubbelt

deklarerade Mamdani: "I don't think we should have billionaires." Där rök den amerikanska entreprenörssagan, basen för den unika kraften i amerikansk ekonomi.

AXESS

city", som skyddar dem som vistas i USA illegalt från federala aktioner och även ger dem tillgång till körkort, sjukvård och skola. Likaså att Mamdani anslöt sig till "defund the police"-rörelsen 2020, i spåren av mordet på George Floyd i Minneapolis. Därtill är han emot charter schools – USA:s framgångsrika variant av friskolor.

New York-modellen för polisarbete har varit unikt framgångsrik, med sin inriktning på vardagsbrott, synlig lokal närvaro, nära samarbete med befolkningen och sitt sofistikerade statistiksystem. Att slå sönder detta har ett högt pris. Om till extrema skatter också läggs otrygghet på gator och torg, kommer vågen av utflyttning från New York att växa till en tsunami.

Det tredje skiktet av Mamdani är minst känt. Han är sedan 2017 en högst aktiv, ledande medlem i partiet Democratic Socialists of America (DSA), som han beskriver som sitt politiska hem. Dess politiska plattform, som Mamdani anslutit sig till, inkluderar att ge rösträtt även åt icke medborgare, avveckla fängelser, ta ifrån polisen dess vapen, nationalisera "businesses like railroads, utilities and critical manufacturing and technology companies". Partiet är marxistiskt och vill avveckla kapitalismen som ekonomiskt system.

Ett särskilt kapitel är Mamdanis syn på Israel och på jihad. Han inledde sin politiska karriär genom att bilda en avdelning av organisationen Students for Justice in Palestine (SJP). Denna organisation beskrev massakern i Israel den 7 oktober 2024 som "a historic win for the Palestinian resistance", genomförd av " Hamas martyrs". Mamdani är emot Israel som stat och har vägrat ta tydligt avstånd från slagordet "from the river to the sea". Han har uttryckt förståelse för jihadism och muslimska terrororganisationer, stöder aktivt bojkotter av Israel och vill utsätta den judiska staten för sanktioner. Han är själv muslim, från sin far, men därtill Israelhatare sedan barnsben.

Hur kan någon med denna bakgrund – ingen exekutiv erfarenhet och med en extremistisk politisk hållning – ha en chans att vinna ett borgmästarval i New York?

personlighet. Han får betydande stöd bland unga väljare med utbildning från universitet, påverkade som dessa också är av marxistiska och Palestinaaktivistiska lärare

AXESS

avgå som guvernör i New York efter anklagelser om sexuella trakasserier, samt för att ha släppt in covid-19 på vårdhem under pandemin. Cuomo kandiderar nu som "independent". Det gjorde också den sittande borgmästaren Erik Adams, tills han hoppade av i slutet av september. Mamdanis andre motståndare är Curtis Silwa för Republikanerna, som också kandiderade förra gången och som saknar chans att vinna.

Med rösterna mot Mamdani splittrade ökar förstås dennes chanser att få flest röster. Valsystemet i New York i november ger borgmästarposten till den kandidat som får flest röster, även om röstandelen för vinnaren skulle vara så låg som 35–40 procent.

Valet har betydande implikationer nationellt. Om Mamdani vinner, stärker det bilden att Demokratiska partiet genomgår samma typ av dynamik som ledde till att Donald Trump kunde ta över Republikanska partiet: en trötthet med de etablerade politikerna, misstro mot rådande ordning, längtan efter ett radikalare motstånd mot "den andra sidan". Fiendebilderna förstärker varandra, driver polarisering och extremism.

Detta blir ett förebud inför presidentvalet 2028. Kommer en vulgär höger att stå mot en galen vänster, en JD Vance mot en Alexandria Ocasio-Cortez, med ekokamrar i sociala medier som explosivt bränsle?

Kanske. Den andra möjligheten är att både Trump och borgmästare Mamdani misslyckas med att leverera när de väl har makten, och att populismens ballong spricker. Det är nog överoptimistiskt att tro. I dagens medieklimat finner populister och extremister alltid möjligheter att skylla misslyckanden på andra, och därmed vidmakthålla hatet som drivkraft.